

General | | Actualitzat el 16/09/2022 a les 08:00

L'escola del nostres fills: tres mirades expertes sobre el seu futur

Ismael Palacín, Núria Larroya i Eduard Vallory analitzen les urgències del sistema educatiu després de la pandèmia i amb el canvi de model pedagògic en construcció

[inicicentrareport]Encara avui remou recordar les aules buides. Tres mesos i mig de **tancament d'escoles** sota l'amenaça d'un virus. I dos cursos més carregats de restriccions que no han parat de posar obstacles a la vida escolar.

Ha arrencat un **nou curs** i amb ell s'albiren les ganes de passar definitivament pàgina d'una pandèmia que ha agreujat desigualtats educatives, sobrecarregat la comunitat i incorporat noves urgències a les escoles, sense oblidar els reptes pedagògics que hi havia pendent.

Tres persones expertes analitzen a **Criar.cat** l'estat actual de l'educació i reflexionen sobre els reptes de futur. Són veus autoritzades que des de institucions influents sumen esforços per generar **oportunitats educatives** i desplegar la **renovació pedagògica** a les escoles de Catalunya:

***Ismael Palacín**, president de la Fundació Jaume Bofill, **Núria Larroya**, presidenta de la Federació de Moviments de Renovació Pedagògica de Catalunya i **Eduard Vallory**, president de CATESCO i fundador de l'aliança Escola Nova 21.*

[GotaVerdaPle] Fa anys que sentim a parlar d'una escola més adaptada a les necessitats i capacitats diverses, així com un ensenyament competencial. Com ha de ser l'educació dels nostres fills i quan hi arribarem?

Eduard Vallory: L'horitzó és una educació que garanteixi el desenvolupament integral de cadascun dels infants i adolescents, incloent la dimensió personal, social, la de conèixer i fer. La manera tradicional de mesurar els aprenentatges, amb exàmens i treballs, és limitada i s'ha acabat convertint en l'objectiu final. L'enfocament competencial va més enllà, vol generar aprenentatges significatius, funcionals i duradors. Arribar-hi requereix transformar la manera com està dissenyat el sistema: la selecció i capacitació dels docents, horaris, espais, la manera de mesurar els aprenentatges i, sobretot, la vivència dels infants i adolescents.

Ismael Palacín: Educar avui és més exigent que mai. Tant el model competencial com l'escola inclusiva i l'atenció a la diversitat impliquen canvis profunds i també un canvi de cultura en el rol docent, el model d'avaluació, les activitats d'aprenentatge,... Aquesta transformació no es pot improvisar. Cal acompanyament, formació, temps, reflexió i confiança. Molts centres ja han demostrat que poden avançar i aprendre a canviar. El repte ara és estendre-ho i consolidar-ho.

Núria Larroya: Sense oblidar-nos tampoc del "per a què". Els moviments de renovació pedagògica ho tenim clar: per superar les desigualtats. Cal revertir-les, tal com diu l'últim informe de l'UNESCO, entenent l'educació com a projecte social compartit.

Hem de posar el dret a l'educació al centre i garantir que cap opció sigui una excusa per al classisme o la discriminació. Les escoles poden ser diverses, però no desiguals.

Ismael Palacín | President de la Fundació Jaume Bofill

[GotaVerdaPle] Tot això no és possible sense una reforma integral i profunda del model pedagògic que tenim...

N.L.: El model pedagògic està en constant transformació. No és el mateix el que fèiem fa 20 anys que el que es fa ara. Però les transformacions educatives són lentes i cal deixar passar temps per veure si els canvis deixen fruits. Cal diàleg, reflexió, anàlisi i revisió. El "per a què" incideix en el com. El nou paradigma actual és el d'educar, no només ensenyar. D'aquí la importància de cooperar amb tota la comunitat.

E.V.: La gran mancança de les successives reformes educatives que han intentat moure els currículums a aproximacions més competencials ha estat no anar de la mà de reformar en la mateixa direcció l'organització escolar, la formació docent i les experiències d'aprenentatge d'infants i adolescents. I això, a casa nostra, és particularment deficient a la secundària.

[GotaVerdaPle] També és deficient a la societat en general... Estem endarrerits en conciliació o en digitalització, per exemple. És possible transformar l'educació sense fer canvis profunds a nivell social?

E.V.: La societat fa dècades que canvia a moltíssima més velocitat que l'escola. Només cal

comparar l'evolució que ha tingut la medicina els darrers cinquanta anys i amb la de l'escola.

I.P.: La nostra societat està molt tensionada per desigualtats, contradiccions i reptes pendents en els àmbits laboral, personal i cultural. En una societat més avançada (amb més famílies formades, polítiques socials i familiars de suport, conciliació laboral) l'educabilitat és més fàcil. Avui esperem més que mai que l'escola assumeixi una educació holística, però potser li demanem massa: cultura, coneixements, competències, creativitat, educació afectiva, ambiental, digital, emocional, en valors, per la igualtat de gènere, per la democràcia, per la nutrició saludable... L'escola sap que ha d'assumir aquests reptes, però també sap que no ho ha de fer sola ni ho vol fer sola.

N.L.: Vivim en un territori molt divers i entomar una transformació uniforme no és possible ni tampoc seria just. L'engrenatge és complex. Podem arribar a tot? Sí. Com? Posant-nos d'acord tots els agents que intervenen en l'educació. Però la conciliació no afecta només les escoles, sinó el món del treball, les estructures horàries, la situació territorial, etc. Sorpren que en això encara estem a les beceroles.

[noticiadiari]2/239297[/noticiadiari]

[GotaVerdaPle] Quines urgències tenen les escoles de Catalunya?

I.P.: Cal sobreinvertir més recursos, docents i beques a les escoles amb alumnes més desavantatjats per garantir que es donen les mateixes oportunitats. Cal oferir confiança, recursos, acompanyament i desburocratitzar la docència perquè disposi temps de reflexió, de treball en equip i de tutorització als alumnes.

N.L.: Cal un pla d'adequació i millora per garantir que les escoles siguin confortables i disposin d'espais suficients. No és banal pensar que això és una prioritat. Passar fred o calor al teu lloc d'aprenentatge en ple segle XXI és una vergonya. Hem de vetllar per les millor condicions per als nostres infants i joves.

[GotaVerdaPle] La segregació escolar és una de les grans assignatures pendents. És possible superar-ho amb el sistema educatiu públic-privat-concertat actual?

E.V.: La segregació no neix de l'existència de l'escola concertada, sinó d'una concepció de l'educació enfocada a l'èxit individual i una organització del sistema que l'alimenta. El servei públic d'educació i la seva gratuïtat, com en salut, no ha de tenir diferències segons la titularitat. La segregació també es dona a les escoles públiques: el problema és molt més profund.

I.P.: La recerca mostra que als països que tenen un alt percentatge d'escola privada concertada hi ha més risc de desigualtats, malgrat dins el sector públic també n'hi ha. A Catalunya tenim un 31% d'escola concertada (a Barcelona un 60%), molt per sobre d'altres països europeus o de l'OCDE. Aquí l'escola pública fa un sobre esforç molt major amb els alumnes amb més necessitats, sense els recursos suficients.

Si en el nostre país es vol continuar amb aquest model mixt, no podem permetre que esdevingui discriminador per als alumnes. Totes les escoles sostingudes amb fons públics han de corresponsabilitzar-se de l'alumnat del seu barri sense discriminacions implícites o econòmiques. L'escola obligatòria ha de ser gratuïta sense copagaments. Si alguna escola no desitja aquesta corresponsabilitat, el més coherent és que passi a ser un centre privat sense concert.

N.L.: Reprenent el concepte d'educació com a projecte social compartit, mentre no es facin els canvis oportuns o es treballi per revertir la segregació residencial, la segregació escolar anirà a remolc d'aquesta situació. L'escola no ho pot fer tota sola. Es va fer una gran tasca amb el pacte contra la segregació escolar, ara cal que es desplegui amb totes les propostes.

L'oferta de la post-obligatòria no està a l'alçada de les expectatives dels nostres joves. El model no funciona i cal escoltar l'alumnat en temes tan cabdals com el seu futur.

Núria Larroya | Presidenta de la Federació de Moviments de Renovació Pedagògica de Catalunya

[GotaVerdaPle] Quina creieu que ha de ser la funció de l'escola concertada?

N.L.: Si pensem que ha de tenir una funció diferenciada és que no estem concebant l'educació com a bé comú. Les escoles concertades van aparèixer en un moment i un context històric quan l'escola pública no arribava. Nosaltres som del parer que cal eliminar la sobreoferta quan n'hi hagi i permetre sempre places assequibles i de lliure accés.

I.P.: Els detractors de l'escola concertada ho consideren una forma de privatització i elitisme, els partidaris defensen la tradició de la iniciativa social i que aporta diversitat d'opcions educatives. Hem de posar el dret a l'educació al centre del debat i garantir que cap opció sigui una excusa per al classisme o la discriminació. Les escoles poden ser diverses, però no desiguals.

E.V.: El nostre sistema públic de salut té centres gestionats per treballadors públics i centres de titularitat privada, que tenen l'obligació de donar exactament el mateix servei públic al mateix cost per a l'usuari. La funció de l'escola concertada és aquesta mateixa: oferir per encàrrec de l'administració pública un servei educatiu de qualitat, sense diferència de costos, a tots els nois i

noies.

[GotaVerdaPle] Precisament els centres concertats han patit molt els darrers anys. Penseu que pot arribar la mort d'aquest model?

I.P.: El percentatge d'escola pública i concertada és una opció social i política, i per tant evolucionarà segons les opcions que la societat prengui. Ara hi ha un factor conjuntural. Fa anys que la natalitat baixa continuadament i ja no es veu compensada per l'arribada d'alumnes immigrants. Entre 2012 i 2032 Catalunya haurà perdut 23.000 alumnes a l3. Malgrat s'està aprofitant per millorar les ràtios, ara calen menys aules que fa uns anys. Algunes escoles concertades no tenen suficient matrícula i veuen perillar la seva continuïtat, però al mateix temps n'hi ha d'altres que tenen llista d'espera. A Barcelona algunes han optat per esdevenir públiques, una bona opció per reequilibrar una mica el dèficit existent.

N.L.: Els centres concertats estan plens d'infants i joves, de professionals de l'educació i cal vetllar per ells. La conversió de centres concertats a públics està sent, efectivament, una de les mesures per les quals s'està optant. Per sobre de tot, el dret a l'educació és primordial.

La gran manca de les successives reformes educatives ha estat no anar de la mà de reformar en la mateixa direcció l'organització escolar, la formació docent i les experiències d'aprenentatge.

Eduard Vallory | President de CATESCO (abans Unescocat-Centre UNESCO de Catalunya), fundador de l'aliança Escola Nova 21 i autor del llibre «Aprendre» (Edicions 62)

[GotaVerdaPle] Parlem de la figura del/la mestre. Veiem docents esgotats i cremats per les condicions que arrossegueu de fa anys, però també famílies desencantades. Cal restaurar-la?

N.L.: Ja fa anys que els moviments de renovació pedagògica vam elaborar el compromís ètic del professorat. Era necessari fer una introspecció cap a la nostra professió i el compromís és vers els infants, joves, famílies, escola, entorn, societat i també vers nosaltres mateixes. L'esgotament no és exclusiu de la docència. Tots els sectors a l'entorn de la cura de les persones han rebut una gran pressió els últims anys. Hem de seguir creant vincles on la confiança mútua és puntal. I el respecte cap a la professionalitat de tots els agents educatius és primordial perquè s'educa dins però també fora de l'escola.

I.P.: Ser mestre avui és més exigent que mai, precisament perquè la diversitat d'alumnes ha incrementat i la societat n'espera molt de l'educació. Al nostre país invertim molt poc en aquest àmbit i el nostre repte és reconèixer amb recursos, confiança i polítiques encertades aquesta responsabilitat que els docents assumeixen. Tot i així, no crec que les famílies estiguin desencantades. En les enquestes observem que tenen molta confiança en la seva escola i els docents, al marge que siguin crítics amb el que n'esperen.

[GotaVerdaPle] Un altre puntal en crisi és el model d'immersió lingüística, amenaçat permanentment per les instàncies judicials...

E.V.: Tots els atacs al model d'immersió lingüística, sense excepció, venen de persones i col·lectius que volen marginalitzar l'ús del català. Les dades són claríssimes: el nostre sistema educatiu garanteix la plena comprensió i domini del castellà a tots els infants i adolescents, però en canvi el sistema, i el context social, no garanteix aquest mateix domini del català. Voler eliminar les mesures que intenten pal·liar aquest desequilibri és voler contribuir a la minorització del català.

I.P.: Els atacs periòdics i la politització i judicialització del model educatiu és una desgràcia que no sabem quan acabarà. En canvi, el model gaudeix d'un consens molt majoritari entre mestres i famílies. Soc partidari no només de resistir les envestides, sinó sobretot d'aprofundir i renovar el model per a que totes les famílies segueixin considerant que dominar el català i el castellà és una oportunitat valuosa per als seus fills.

N.L.: Jo podria parlar com a mestra de Santa Coloma de Gramanet, però em remetré a les paraules de la pedagoga Margarida Muset al rebre la Medalla D'honor del Parlament: "Serem capaços, units, d'assegurar la continuïtat i de garantint la pervivència de l'escola catalana despolititzant-la i desjudicialitzant-la".

[GotaVerdaPle] La pandèmia ha posat de manifest què passa quan no cuidem la salut mental de l'alumnat. Anem tard en educació emocional?

N.L.: Aquest no és un tema escolar, és un tema social. L'escola s'adapta per arribar a tractar-ho amb l'acció tutorial i l'educació emocional. Però som una petita part d'aquest engranatge. Docents i equips de suport psicopedagògics ja fa temps que veiem les mancances, agreujades darrerament per la pandèmia. Si no parlem dels suïcidis, depressions, ansietats o trastorns que pateixen els nostres alumnes sembla que no existeixin dins d'aquest col·lectiu. Cal trencar tabús, tenir accés de manera immediata a professionals. Cal inversió i un pla de desplegament urgent perquè les mancances venen de lluny.

E.V.: A Catalunya i a molts altres països, el suïcidi és la principal causa de mort no natural entre la gent jove. Avui sabem que la salut mental té una importància cabdal, i que comença a la infantesa. I per descomptat, quan la UNESCO estableix que l'educació ha de capacitar les persones per tenir vides saludables, això inclou la salut mental.

I.P.: Hem creat una societat que genera sentiments d'angoixa, estrès i soledat, i això és un gran risc per la salut mental dels infants. Hi ha una major consciència i un clam creixent a favor del benestar en els àmbits laborals, familiar, educatiu. Cal invertir no només en detectar i tractar les necessitats de salut mental, sinó en educar la cura i el benestar, els hàbits saludables (també els digitals) i desenvolupar l'educació emocional.

[GotaVerdaPle] Eduquem també per oferir oportunitats de futur. Què falla perquè els adolescents culminin la llarga etapa d'escolarització sentint, en part, frustració i inseguretat?

N.L.: L'oferta de la post-obligatòria no està a l'alçada de les expectatives dels nostres joves. El model no funciona i cal una millora segons les necessitats. Cal un pla estratègic per cobrir les necessitats de les persones del territori en la formació dels adults. Diem que el diàleg és important per arribar a la reflexió, propostes, consens però ens oblidem dels nostres infants i joves en temes

---

tant cabdals com el seu futur. Una societat enriquida és aquella que escolta a tots els membres perquè l'educació també la transforma l'alumnat.

I.P.: La nostra generació hem transmès molt d'individualisme, consumisme, escepticisme i desconfiança en el progrés de la societat. Les xarxes socials i els dispositius mòbils han precaritzat encara més el quotidià. Després de la família, l'escola és el principal espai de coneixement, convivència, confiança, valors i democràcia. Hem de potenciar tot allò que ajuda els alumnes a tenir una experiència escolar orientadora, amb sentit, propòsit d'aprenentatge i esforç, on descobreixen les seves capacitats i valors per conviure i transformar críticament el món i no només adaptar-s'hi com a treballadors o com a consumidors.

[GotaVerdaPle] Hi ha un problema greu d'infrafinançament del sistema educatiu o és més la prioritització i distribució dels recursos?

E.V.: Les dues coses. La inversió en educació és inferior a la que hauria de ser, i la prioritització i distribució de recursos és inadequada. El sistema de finançament del nostre autogovern hi contribueix negativament, però també un model centralitzat que encara no ha desplegat la veritable autonomia dels centres. Això hauria d'incloure poder gestionar les seves prioritats enlloc de rebre ordinadors, pistes de bàsquet de ciment o mobiliari que no necessiten o no volen i que impacta el pressupost.

I.P.: A Catalunya invertim menys en educació que la mitjana espanyola i europea, malgrat que estem recuperant les retallades que encara van minvar més els recursos. Cal invertir més i al mateix temps invertir millor, no són opcions contraposades. Necessitem invertir més en equitat i inclusió, en orientació i tutorització, en suport educatiu i en models d'aprenentatge i avaluació que promoguin la curiositat i l'esforç.

N.L.: La llei catalana d'educació del 2009 deia que la despesa educativa s'havia de situar a l'entorn, com a mínim, del 6% del PIB. Dades històriques a banda, si la prioritat dels que governen no és l'educació farem el que podrem. Hi ha comunitats autònomes i països veïns que han prioritzat l'educació mitjançant plans estratègics i estan obtenint bons resultats. A Catalunya, a vegades s'anuncien finançaments que no són prioritaris sense arribar a entendre el perquè. Una bona distribució passaria per preguntar als municipis tenint en compte que coneixen bé les necessitats del territori i donar-los competències per fer-ho.
[ficentrareport]